

at ogsaa Bogkunsten kan opnaa den almindelige Betydning og Respekt, som alle ærligt arbejdende ønsker.

*

Disse fragmentariske Tanker om Bogen og den illustrerede Bog vil jeg vie rene og uselviske Dyr-

kere af de store etiske Værdier, som ligger i Bogens eget Væsen, *Xylograf Hendriksen*, *Simon Bernsteen* og andre. Disse Folks Arbejde og rene Hænder fortæller os om Stræben efter en Fuldkommenhed, som maa søges i noget større og mere absolut uforanderligt uden for os, i dette Tilfælde i Bogens forlængst skabte og udtrykte Væsen.

MORALSKE BØRNEBØGER

AF MERETE BODELSEN

Børnene har krav paa, at deres billedbøger afspejler den tid, de selv lever i, og ikke deres forældres idealiserede erindringsverden.

Børn opfatter ikke Billeder som Kunst, men som Fremstillingen af konkrete Ting, og enhver véd, hvorledes enkelte Billeder i Børnebøger bider sig fast i Barnets Bevidsthed og mange Aar efter bliver ved at fremkalde bestemte Stemninger og Fornemmelser. Hvor mange Børn har ikke haft Skræk for „Den store Bastian“ og varig Glæde af „Peters Jul“ med dens milde københavnske Snevejrstemning og Kakkelovnsnygge.

Roder man sine gamle Børnebøger frem, genopleves de Indtryk de mest ukunstneriske og banale Billeder har gjort paa én — og bedst af alt var vel nok de kulørte Glansbilleder, man selv kunde klæbe ind. Man forlangte ikke Kunst som Barn, det var helt andre Fordringer, man stillede den Gang, men det havde næppe været nogen Skade til, om flere af de Ting, der fik Lov at indprente sig i ens Hjerne, havde haft en noget højere kunstnerisk Kvalitet.

Sørgeligt er det, at den fremragende Fantasi, hvormed Børn kan se at en naivt tegnet Ko skal være en Ko, siden saa fuldstændig gaar tabt, naar Barnet som voksen sætter sig til Dommer over Kunst. Ved at skabe gode moderne Børnebøger opnaar man sikkert, at Børnene, naar de vokser op, ikke skal 100 Aar tilbage i Tiden for at have Glæde af Kunst. Hvor mange nulevende voksne opfatter den impressionistiske Malerkunst som andet end Klatmaleri, og det trods den ligger mere end et halvt Aarhundrede tilbage i Tiden?

Saa smukke og stemningsfulde gamle Børnebøger end kan være, maa man erindre, at den gammeldags lidt naive Stil, som glæder den voksne og vækker Minder hos ham, ofte gaar over Hovedet paa Børn.

Et lille Eksempel paa et Stykke gammeldags hyggelig Illustrationskunst, som har faaet Lov at overleve sig selv, er Omslagstegningen paa den Lilletabel, som kan købes i enhver Boghandel for 10 Øre. Paa den voksne virker denne lille Tegning med sin naive Naturtræsramme og Rankeslyng som et blidt, vemodigt Pust fra en fjern, uskyldig Tid, men hvem kan forlange en saadan historisk Indsigt af et Barn?

Ikke mindst paa Skolebøgernes Omraade, hvor de gamle Udgaver optrykkes Aar efter Aar med de samme fine gammeldags Træsnit, er der Grund til Reform. Hvorfor ikke lade *Ingvar* illustrere Børnernes Læsebog og *Ib Andersen* Historiebogen?

Børnebogen er i Øjeblikket det Omraade, hvor der bedst kan gøres en Indsats, og man har i de senere Aar kunnet glæde sig over en Række nydelige moderne Børnebøger: Harald H. Lunds Digte med Storm Petersens Tegninger, Ernst Hansens ABC, Asta Ring Schultz's fortræffelige Malebog, Herluf Jensenius' „Svanebog“ og flere.

Til denne Række har fornylig sluttet sig to Bøger med Tegninger af *Arne Ungermann*, nemlig Sven Clausens „Moralske Børnerim“ (Nyt Nordisk Forlag. Pris 2 Kr.) og Harald H. Lunds „Onkel „Færdsels-Signal“ (Wilh. Hansens Forlag. Pris 2,25 Kr.). Man kan her virkelig sige, at det er lykkedes at skabe et Par moderne Børnebøger. Den humoristiske Menneskeskildring ligger godt for Ungermann og danner et værdigt Supplement til Clausens barokke Vers, der har det tilfælles med angelsaksisk Humor, at Rædslerne drives saa vidt, at det virker befriende. For Børn er der intet uhyggeligt eller afskrækkende ved, at lille Lise fryser til Iskage i Frigidairen, eller at det elektriske Stryge-

Dette Omslag kender vi allesammen. Det er den lille Tabel, som vi selv og vore Forældre har benyttet i Skolen, og som Børnene af 1933 stadig bruger. Dette lille, naive Stykke Dekorationskunst, som forlængst har overlevet sig selv, kan glæde den voksne ved det Billede det fremkalder af en fjern uskyldig Tid, hvor smaa Drenge regnede paa sorte Tavler og troede paa Nisser, men Nutidens Børn kan det ikke tale til.

jern brænder sig ned gennem alle Husets Etager samt Beboere for at ende i Vaskebaljen i Kælderen, hvor det koger Suppe paa Skildpadden. Den truende Pegefinger paa Bogens Omslag, der saa udmærket anslaa Versenes selv-ironiserende moralske Tone, kan snarest opfattes som en (for Børn umærkelig) Satire over de voksne. Bogens sidste Digt, som handler om en Far, der kommer til Skade med sin Søns Radio, har følgende Moral:

„I Børn, som læser dette her,
bør det paa Sinde lægge jer:
moderne Mekanik at gemme
naar voksne Folk er ene hjemme.“

Medens Illustrationerne til Clausens Bog er underordnet den af Forfatteren anslaaede „Bastian“-Tone og nærmest er blevet en Modernisering af dette klassiske Værk, er „Onkel Færdsels-Signal“ helt Ungermanns Bog. Han

viser her en kunstnerisk Følsomhed, som ikke altid er til Stede i hans Tegninger, og som f. Eks. savnes i de ellers saa kompetent udførte Illustrationer til „Jørgens Hjul“, hvor Modernismen og den dekorative Sikkerhed ofte har et noget uventet Præg.

Harald H. Lunds Vers, som paa en ret saglig Maade docerer de mere elementære Færdselsregler, og for saa vidt lige saa vel kunde anbefales som Julegave for ældre Mennesker, er af Ungermann blevet fortolket med en god Portion Humor. De store helsides Tegninger er paa samme Tid anekdotiske og dekorative og har netop den Kombination af Enkelhed og Detaillerethed, som tiltaler Børn. Et Barn vil sikkert kunne sidde i Timevis og studere alle de forskellige Ting, som foregaar paa Ungermanns Gader. Hans Stil kan minde om franske Tegnere, men han har forstaaet at træffe de specifikt københavnske Stemninger baade hvad Gadebilleder og Typer angaar: Betjentene, Kæresteparrene, de frække Cykelbude og forfjamskede gamle Damer. Billedet af et Gadehjørne med en Sporvogn og en Kirke og Kirkegaard i Baggrunden er noget af det bedste, Ungermann har tegnet, og en ligefrem lyrisk Stemning har han fremkaldt i Nattebilledet, hvor Lygterne kaster hvide Lyskegler henover den blaa Asfalt, og Kolonihavehuset, der saa karakteristisk er klemmt inde mellem høje Huskareer, aftegner sin Pragtkuppel mod en gul regnvasket Aftenhimmel.

De bedste af Tegningerne er udført med store ensartede Farveflader uden Afskygninger og faar derved en Virkning som Billeder sammensat af udklippet kulørt Glanspapir. Samtidig med at der er udmærket Samspil mellem de enkelte Figurer og Ting, virker disse som Legetøj, der ser ud, som om det kunde tages ud af Billedet og leges med, og derfor giver Børnene den samme Fornemmelse af Haandgribelighed, som var det deres egne Træfigurer og Legetøjshuse.

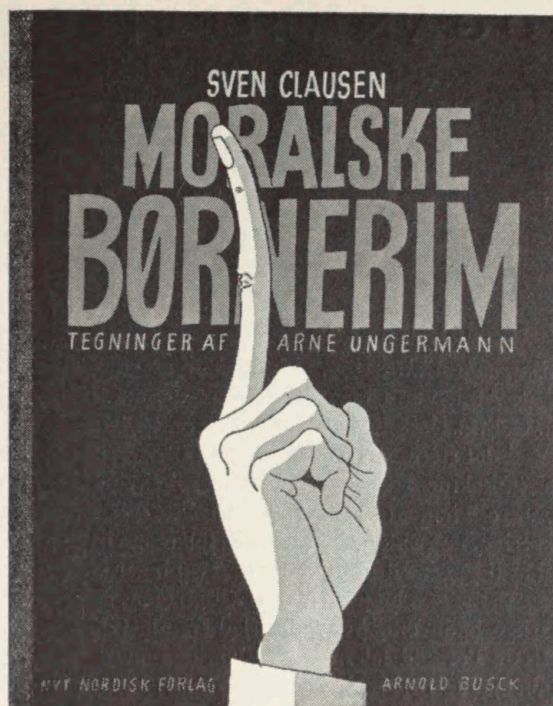
Ren Klippeteknik er anvendt i en anden af Aarets gode Børnebilledbøger: „Kai og Anne i den store By“, hvor *Karen Lis Jacobsen* har illustreret *Otto Gelsteds* nydelige Digte (Levin & Munksgaard. Pris 3.50 Kr.). I denne store, smukke Bog, som er trykt hos Egmont H. Petersen i Offset, er Virkningen af det kulørte Farveklip understreget, ved at Billederne har faaet en efter-

følgende Lakbehandling. Herved har de morsomt sammenføjede Farver ogsaa faaet den Friskhed, man kender fra Glanspapir.

At der er noget at gøre med Børnebøger, har det kommunistiske *Monde-Forlag* forlængst indset. I Fjor udsendte de „Jørgens Hjul“ (med Tegninger af *Ungermann*), der skildrede Trafikmidlernes Udvikling, og nu i Aar er lige udkommet „Hvad lærer vi i Skolen“ med Tekst og Tegninger af *Hans Scherfig*. (Pris 1 Kr.) Det er en morsom Bog. Den bestaar næsten udelukkende af Tegninger med blot en enkelt Linies Tekst til hver, og Princippet er at opstille, først hvad man lærer i Skolen om Tingene, og dernæst hvordan de virkelige er (eller burde være).

Man kan sige, at det bliver næppe en kærkommen Julegave i alle Hjem: Bogen er stærkt tendenssøs, men her skal ikke Tendensen diskuteres, men Metoden. Tegningerne er gjort saa anskuelige som muligt, men med en fuldkommen barnlig Tegne-maade, der i alle Tilfælde virker charmerende paa voksne. Den er mere moraliserende end de moralske Børnerim, thi det er intet mindre end Samfundsproblemerne, den søger at give Børnene en Indstilling overfor. Det sædvanlige Baggaards-Interiør med de huløjede Børn, der leger omkring Skarnkasser og Gaarddasser, mangler naturligvis ikke. Formildende virker dog her de smaa forspiste Englebørn, der ovenover i en Sky i Himlen nyder Livets Goder i Form af Gaasesteg og Iskager. Har man ikke her Lov at se et Glimt af Humor, eller skal det kun opfattes som bedsk Satire? Noget over Hovedet paa Børnene gaar dog vist den lille Finesse i Billedet, der viser Menneskets Nedstamning fra Dyrene, hvor Kapitalisten med sin Pengepose er gjort til et abelig-nende Mellestadie mellem Aben og det *færdige* Menneske: Arbejderen. — — —

Et morsomt og vellykket Forsøg paa at skildre et Udsnit af Nutidens Liv er „Vore Venner“ med Vers af *Harald H. Lund*, illustreret af *Jonals Co.* og trykt af *V. Nordlunde*. (H. Hirschsprungs Forlag. Pris 3,50 Kr.) I store, smukke helsides Fotografier skildres en Række af de Folk, hvis Liv og Færden fylder Børnene med Nysgerrighed og Interesse: Politibetjenten, Skorstensfejeren, Brandmanden, Sporvognskonduktøren, Dyrepaseren, Flyveren o. fl. Denne Bog taler mere end nogen anden til Børnenes Realitetssans og Teksten

Omslagstegning af Arne Ungermann til Sven Clausens „Moralske Børnerim“.

behøver ikke Anekdote eller Digtning: for Børnet er disse Skikkelser, det daglig møder paa sin Vej, omgivet af et Æventyrskær, som kun de færreste Fortællinger. For hvor mange smaa Drengene er det ikke den vidunderligste Ønskedrøm at komme til at klippe Sporvognsbilletter eller slukke Ildebrande? Bogen er paa sin Maade social, selv om den ikke docerer, for den afspejler Børnets fuldkomne Uimponerethed af de voksnes Rangfordeling, det snobber hverken opad eller nedad; Skorstensfejeren, Pjerrot og Kongen paa sin Hest — de er alle tre blandt Børnets Venner, og det er ikke godt at sige, hvem af dem, det helst vil være, naar det bliver stort.

Alle Børnebøger har een Fejl: de købes af de voksne og bliver derfor fra et økonomisk forlagsmæssigt Synspunkt først og fremmest tilrettelagt for den voksnes Smag og Ønsker. Hvad Børnene synes om dem, faar man egentlig aldrig at vide. Det er derfor glædeligt, at Smagen hos de voksne mere og mere synes at gaa i moderne Retning, thi Børnene har Krav paa, at deres Billedbøger afspejler den Tid, de selv lever i, og ikke deres Forældres idealiserede Erindringsverden.